

ПОДАТКОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Шикіна Н. А., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Коцюрубенко Г. М., к.е.н., ст.. викладач кафедри фінансів
Драпалюк І. В., аспірант кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

Питання розмежування повноважень між рівнями податкової системи набуває особливої актуальності – поточна ситуація, що склалася в питаннях міжбюджетних взаємодій виявляє гостру нестачу власних податкових та неподаткових бюджетних доходів регіонального рівня, що приводить до втрати автономії регіональних бюджетів, при цьому істотно підвищуючи їх залежність від вищестоящих, ускладнюючи рішення задач зниження дотаційності регіонів, виникаючої внаслідок неефективного використання як власних коштів, так і фінансової допомоги. Висока залежність регіональних бюджетів від бюджетного регулювання не стимулює активні дії органів влади з нарощування податкового потенціалу на підвідомчій території.

Податкова децентралізація реалізується через розмежування та розподіл податкових джерел доходів між рівнями бюджетної системи держави. Принципова основа розмежування податкових повноважень між органами влади має ґрунтуватись на наступних умовах:

- а) сталість розділу дохідних повноважень між рівнями податкової системи на єдиній основі;
- б) достатність власних доходів бюджетів будь-якого рівня для їх результативного використання з метою забезпечення закріплених видаткових повноважень, у тому числі і зниження диспропорцій в податковій забезпеченості регіонального рівня;
- в) державні податкові повноваження повинні мати достатній рівень для регулювання економіки держави в контексті формування симетричного фінансового та податкового простору;
- г) диференціація податкових повноважень, дохідних джерел повинна мати вертикальну, а не горизонтальну орієнтацію, виключаючи бюджетне вирівнювання.

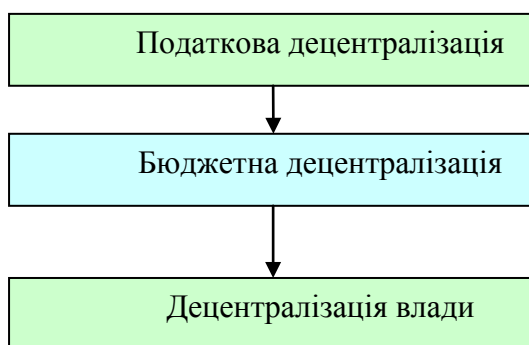
Дані умови зумовлюють необхідність здійснення процесів податкової децентралізації за допомогою науково-обґрунтованого вибору основних інструментів, спрямованих на збалансованість інтересів усіх учасників податкових відносин.

Податкова децентралізація сприяє підвищенню якості управління державними фінансами, забезпечує виконання програм реалізації державних послуг в контексті регіональних особливостей, позитивно впливає на ініціативність регіональних органів влади в податковому секторі, формує механізми відповідальності за проведену податкову політику, що безумовно не може не позначитись на підвищенні ефективності формування податкового потенціалу регіонів та формування його податкового самозабезпечення. Стимулююча функція податків з позиції вирішення проблеми формування податкового потенціалу регіонів є пріоритетною для регіонального рівня, її реалізація здійснюється за умов дотримання належних принципів і застосування нормативів перерозподілу доходів між рівнями бюджетної системи:

По-перше, процес розщеплення податків за рівнями податкової системи є важливим елементом цілісної системи податкових відносин, яка функціонально орієнтована на зростання ефективності регулювання фінансових ресурсів у цілому. По-друге, формування нормативної основи податкових відносин між рівнями податкової системи пов'язано зі збільшенням стимулюючої функції системи в цілому.

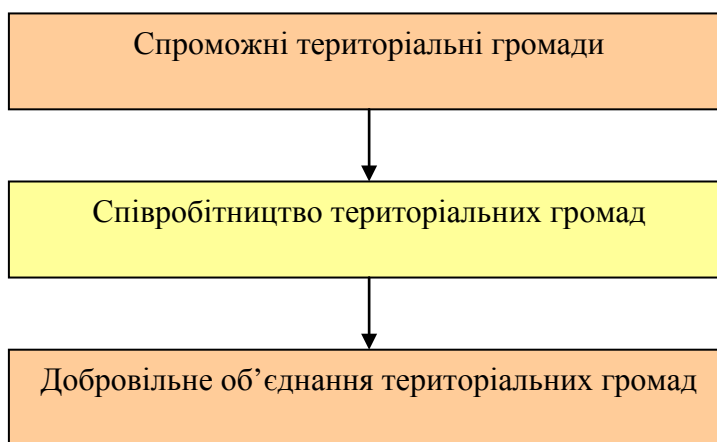
Формування та впровадження податкової децентралізації необхідно проводити з позицій організації управління податковими ресурсами і різнорівневими бюджетними відносинами, що зумовлює поглиблення податкової автономії (податкових і витратних повноважень) адміністративно-територіальних одиниць.

Податкова децентралізація має стати першим конструктивним кроком на шляху не просто фінансової автономії, а фінансової свободи територіальних громад, яка досягається шляхом руху в наступому напрямі:

Така схема є одночасно і простою, і дієвою. Децентралізація влади, якої опасаються десятиліттями, суто атавізмом радянських часів. Ринкова економіка, глобалізація, посилення процесів міграційного руху (особливо в частині трудових мігрантів), мобільність молодого покоління і загальна трансформація свідомості людей вимагають відповідних змін. А геополітичний конфлікт 2014 – 2015 років на Сході України доводить, що силовий, адміністративний ресурс, на якому будувалась цілісність країни, вже вичерпано.

І час, і суспільство потребують нових фінансово-економічних відносин. Має запрацювати нова схема:

Спроможні територіальні громади мерез механізм бюджетно-податкової децентралізації та максимальної реалізації податкового потенціалу своїх територій будуть прагнути взаємовигідного співробітництва між собою та добровільного об'єднання. Саме це стане фундаментом, на якому будуть будуватись економічний розвиток та фінансова самодостатність всієї країни, мир, злагода і, в решті решт, єдність та цілісність усієї України.

У даному контексті не можна не гадати слів американського економіста, лауреата Нобелівської премії з економіки 1976 року, Мілтона Фрідмена, які він висловив у своїй роботі «Могучня рука ринку»: «Тільки від нас самих залежить створення такого суспільства, яке охороняє та поширює свободу людської особистості, не допускає надмірне розширення влади держави та стежить за тим, щоб уряд завжди залишався слугою народу і не претворювався на його господаря» [1].

Література

1. Мілтон Фрідмен. Могучая рука рынка // Мілтон Фрідмен. Фрідріх Хайек. – М.: Издательство «Социум» и «Три квадрата», 2003. - 72 стр.